

Fascinující pohled
do soukromí
nejoblíbenější
anglické spisovatelky

LUCY
WORSLEYOVÁ

*Jane
Austenová*

- BIOGRAFIE -

Jane Austenová

– BIOGRAFIE –

LUCY
WORSLEYOVÁ

*Jane
Austenová*

– BIOGRAFIE –

slovařt

Copyright © Lucy Worsley 2017
Czech edition © Nakladatelství Slovart, spol. s r. o., Praha 2018
Translation © Runka Žaludová 2018

ISBN 978-80-7529-559-0

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována, uložena ve vyhledávacím systému či šířena jakýmkoliv způsobem (elektronicky, mechanicky, kopírováním, nahráváním či jinak) bez předchozího svolení majitelů autorských práv.

Markovi

Úvod

„Zásluhy slečny Austenové jsou již dávno
nezpochybnitelně uznávány; je to autorka,
jež se důrazně soustředí na domov.“¹

Richard Bentley

vydavatel románů Jane Austenové z roku 1833

SVĚT ROMÁNŮ Jane Austenové, jaký vidíme v bezpočtu filmů, je domácký, přesně uspořádaný a útulný. Její postavy obývají upravené a vkusné domy, vznešená venkovská sídla a elegantní městské domy v Londýně nebo Bathu.

A na její život se často pohlíží stejně.

Mám dojem, že vycházíte z představy krásného, květinami vyzdobeného venkovského domku v Chawtonu v Hampshiru, který nakonec Jane, její sestře a její matce poskytl dlouho vytoužený domov. Jane se sem nastěhovala roku 1809, zřejmě v očekávání, že tu bude šťastně žít až do smrti. Jak se ale ukázalo, dopadlo to jinak.

Pro Jane představoval domov setrvalý problém. Kde si mohla dovolit bydlet? Jak si mohla mezi mnoha domácími povinnostmi neprovdané dcery a tety najít čas na psaní? Kde mohla uchovávat své rukopisy v bezpečí? Vlastní domov musel Jane vždy připadat mimo dosah jejích možností. Měla jen málo finančních prostředků těžce vydělaných psaním, smrt jejího otce ji přinutila k provizornímu bydlení v pronajatých bytech, jinak by musela putovat mezi příbuznými, kteří ji využívali jako lacinou opatrovatelku dětí.

Není tedy překvapující, že hledání domova se stalo ústředním tématem Janina díla. Většina scén se odehrává v interiéru, kde lidé neustále mluví, zejména v přijímacím pokoji. Ale když Janiny postavy chtějí sdělit něco skutečného – své city, pravdu –, často se tak děje venku. Utíkají před sevřením přijímacího pokoje, který omezuje jejich život. „Měl jste plné zuby té zdvořilosti,“ říká Lizzy Bennetová panu Darcymu v důvěrné chvíli.

Mladí lidé, kteří čtou Jane Austenovou poprvé, mají dojem, že příběh vyprávějí o lásce a romantice a hledání partnera. Ale stejně tak jejím

hrdinkám chybí šťastný domov, po němž neustále touží. Všechny Janiny hlavní dámy jsou vystrnaděny buď ze svého fyzického domova, nebo z rodiny. Jane ukazuje, jemně, ale naléhavě, jak těžké je najít skutečný domov, místo bezpečí, v němž se jejím postavám dostane pochopení a lásky. Bohužel je pravdou, že ona sama patřila k mnoha starým pannám své doby, jejichž postavení je nutilo být „doma“ na neobvyklých, bídných nebo nepřijemných místech. A nešlo jen o staré panny. „Nemohu zahrnat pocit touhy *být doma*, ať už by onen domov byl jakýkoli,“ napsala Janina švagrová Fanny.² Domovem jí byla stísněná kajuta na lodi jejího manžela námořníka.

A tak jsou Janiny romány plné milovaných, ztracených, vytoužených domovů. Její první publikované dílo *Rozum a cit* pojednává o smrti v rodině, která donutí Elinor a Mariannu opustit dům jejich dětství. V knize *Pýcha a předsudek* jsou Elizabeth Bennetová a její sestry vykázány z domu poté, co zemře otec. Fanny Priceová je stejně jako jeden z Janiných vlastních bratrů poslána k bohatším příbuzným v *Mansfieldském panství*. V knize *Pýcha a přemlouvání* postrádá hrdinka Anne Elliotová venkovský život v Kellynch Hall, když je poslána do Bathu. Catherine Morlandová z *Opatství Northanger* a Emma Woodhouseová z románu *Emma* se coby mladé a relativně dobře zabezpečené ženy, jimž nehrozila bezprostřední ztráta domova, musely pragmaticky rozhodovat o budoucím domově.

Ve skutečném životě, oproti možnému očekávání, Jane *nemusela* prožít „roky nebezpečí“ bez vlastního domova, protože si postavení staré panny zvolila sama. Milostné vztahy jí rozhodně nechyběly, jak si lidé obvykle myslí, protože v jejím životě hrál významnou roli přinejmenším jeden vážný nápadník a postupně se objevilo neméně než pět potenciálních životních partnerů. Jsem přesvědčena, že Jane chtěla zůstat svobodná, neboť věřila, že manželství, majetek a velká domácnost by se *mohly* stát vězením.

Doufám, že se mi podaří uvést vás do Janina každodenního domácího života, zlých i dobrých časů, domácích radostí i prací, oněch „drobných věcí, na nichž závisí obyčejné štěstí osobního života“, jak to Jane vyjádřila ve svém díle *Emma*. Představa, že ženy venkovského panstva „nepracovaly“, je už dávno překonána – buď se věnovaly „práci“, kterou společnost považovala za ctnostnou, jako byla hra na klavír nebo čtení zušlechťujících knih, nebo se nenápadně věnovaly, a to byl případ rodiny Austenových, skutečné práci při obstarávání jídla a udržování šatstva. Někdy to znamenalo aktivně dohlížet na najaté pracovní síly, někdy si musely vyhrnout rukávy a domácí práce vykonávat osobně.

O Janině životě víme hodně, den za dnem, ba i hodinu za hodinou, protože se neobyčejně pilně věnovala psaní dopisů. Navzdory opatře-

ním rodiny Austenových nám po Jane zbyly statisíce slov, hlavně dopisy sestře Cassandře.

Tyto dopisy, plné obyčejných podrobností z každodenního života, jsou často pro čtenáře zklamáním. Potíží je v tom, že v nich nenajdou přímé komentáře k Francouzské revoluci nebo důležitým událostem v zemi. Jeden z Janiných úzkostlivých příbuzných prohlásil, že dopisy „nejsou přepisem jejích myšlenek“ a že čtenáři si „nemají myslet, že ji teď znají lépe než před jejich přečtením“.³ Chyba, chyba, chyba! Události v zemi v nich najdeme, zejména ti, kdo umějí rozpoznávat drobné detaily života společnosti tehdejší doby. A nechybí v nich ani její osobnost, jako odlitá z bronzy, plná života i vzpurná. Tyto dopisy jsou poklad, skrytý povrchnímu pohledu.

Některé zdroje můžeme hodnotit mnoha různými způsoby a lze z nich stvořit obraz Jane, jak si ji čtenáři přejí vidět. Zajímám se o ně jako o znám malých úniků z ženských povinností, které Jane musela vykonávat, aby získala čas pro své psaní. „Často se divím,“ napsala Jane sestře, „jak si dokážeš najít čas pro sebe, ke vši té péči o dům.“ Ano, divím se stejně, jak Jane musela bojovat s domácími povinnostmi, aby si „našla čas“ k činnosti, jež neposkytovala rodině a jejím představám to, co se očekávalo od staropanenské tety. Byl to její boj, špinavý, nezajímavý a každodenní, o to, kdo se ujme domácích povinností. Boj, který brání ženám v rozvoji. Boj, jenž neustává ani v současnosti.

„Úkol pro životopisce bude krátký a snadný,“ napsal Janin bratr Henry po její smrti. „Prožila užitečný život, naplněný literaturou a náboženstvím, bez významných událostí.“⁴ Velký omyl! Janin život byl plný hořkosti a smutku, finančního strádání a úzkosti. Ale ona a její rodina to před námi z velké části utajily.

Mezi všemi ostatními autory je Jane pro své čtenáře přitažlivá, ale zároveň neuchopitelná – trápí je, naznačuje, odvolává. „Vzácně, velmi vzácně,“ varuje nás, „je odhalena celá pravda o lidské bytosti; jen vzácně dojde k tomu, že něco není zamaskováno nebo uváděno mylně.“

Bylo pro mě bolestivé pokoušet se nahlédnout Jane v celém kontextu světa jejích domovů, ale jedná se o nevyhnutelně osobní, nikoli definitivní, interpretaci jejího života. Každá generace si zaslouží svou „Jane Austenovou“. Lidé viktoriánské doby v ní hledali a nacházeli „dobrou ženičku“, která své knihy psala skoro náhodou, s nijakou zvláštní námahou, „svatou tetu Jane ze Steventon-cum-Chawton Canonicorum“, jak jí říkali. V nedávné době to životopisci měli těžké, když měli připustit, že Jane byla mnohem modernější žena. „Jestli jsem divoká bestie, nemohu s tím nic dělat,“ napsala Jane a hodně se nadělalo kolem jejího tančení, kocovin a vzteku. Tuto verzi Jane může shrnout argument z devadesátých

let minulého století, že si Jane svobodně zvolila pseudonym „paní Ashton Dennisová“ (zkratka MAD), aby mohla uzavírat své dopisy nakladatelům frází: „váženým pánům atd. atd. MAD“. [*mad*, bláznivá; pozn. překl] „Jako bláznivá si připadala a také se tak zkratkou podepisovala,“ tvrdí její životopisec David Nokes.⁵

Když se pokouším podívat na Jane v rámci její sociální doby a třídy, musím připustit, že i já píšu jako „Janeitka“, její stoupenkyně a ctitelka. Také jsem hledala svou Jane a samozřejmě jsem shledala, že byla mnohem, mnohem lepší verzí mne samotné: chytrá, laskavá, vtipná, ale i rozezlená na nepřátelství života, byla osobností, která neúnavně hledala způsoby, jak realizovat svobodu a kreativitu. Víím, kdo *chci*, aby Jane Austenová byla, a proto vykládám karty na stůl. Toto je ve vši upřímnosti příběh mé Jane, v němž každé slovo bylo napsáno s láskou.

Ale při hledání mé Jane jsem zároveň poznala i celou generaci žen, za něž Jane jakoby hovořila: byla tu guvernantka Anne Sharpová, Janina staropanenská sestra Cassandra, její švagrové, které zemřely při porodu, přítelkyně, jež ji povzbuzovaly v dobách literárních úspěchů i nezdarů. Janina cesta životem, tak hladká napovrch, je poznamenána zavřenými dveřmi, cestami, na něž se nemohla vydat, volbami, které nemohla vykonat. Její velkou zásluhou bylo, že se jí podařilo některé dveře pootevřít, abychom jimi my, ženy z pozdějších generací, mohly proklouznout.

Smutný život naplněný bojem tu stojí v rozporu s prvními dojmy z jejích knih – tam najdeme venkovskou faru za slunečného rána, s růžemi kolem vchodu, oduševnělou hrdinku očekávající svého vyvoleného, počínající milostné vztahy, jež čekají na své naplnění...

DĚJSTVÍ PRVNÍ
Slunečné ráno na faře

Fara Steventon, Hampshire

I

Do Steventonu

„Farář má ve své farnosti mnoho na práci...
má své povinnosti k farníkům a musí
obstarávat a vylepšovat svůj příbytek.“

Pýcha a předsudek

PRO CELÉ GENERACE obdivovatelek Jane Austenové je Steventon posvátná půda. Často je tu najdeme u aleje, tiché a zamyšlené, jak nakukují přes živý plot do oblasti Hampshiru, kde fara stála. Zde autorka strávila pětadvacet let a napsala tři romány. Tady všechno začalo.

Každý, kdo čte romány Jane Austenové pozorněji, si představuje obraz Pemberley, usedlosti Trafalgar nebo opatství Downwell, ač ona sama o detailech píše jen sporadicky. Nakreslí jen obrys a naše mysl si ho doplní. Ale tam, kde Jane podrobnostmi nešetří, jde vždy o fary. Například v knize *Mansfieldské panství* najdeme úplnější popis budoucího domu Edmunda Bertrama v jeho farnosti než velké usedlosti mansfieldského panství samotné. To proto, že Jane fary přitahovaly. Často navštěvovala velké domy a dobře znala místa jako Pemberley. Ale nejvíce doma byla na faře, v níž vyrůstala s rodiči, bratry a sestrou na hampshirském venkově. A přece, představ si, jaká byla steventonská fara, vyžaduje čas, trpělivost a představivost, protože dům samotný už neexistuje.

Příběh Austenových na faře Steventon začal na konci léta roku 1768, kdy povoz naložený potřebami pro domácnost projel Hampshirem z nedalekého Deane do vsi Steventon. Členové rodiny neměli tušení, že jednou bude tolik historiků a životopisců podrobně zkoumat tak všední událost v životě obyčejné rodiny.

I když pan George Austen (třicet osm let) a jeho žena Cassandra (dvacet devět let) byli manželé teprve čtyři roky, jejich rodina nebyla malá. Patřila k ní vlastní matka paní Austenové, paní Jane Leighová, a tři synové: James („Jemmy“), George a Edward („Neddy“), kterému nebyl ještě ani rok. Byli tu také sluhové a služky, jejichž jména a počet neznáme. Pravděpodobně mezi ně patřila i služebná Jane Leighová, Mary Ellisová.

Ačkoli vzdálenost mezi Deane a Steventonem činila pouze asi jednu míli, vůz se jen pomalu kodrcal po „pouhé polní cestě s tak vyjetými kolejiemi, že by jimi lehký kočár neprojel“.¹ Vesnice Steventon se nacházela

hluboko ve vnitrozemí a po „nerovných venkovských cestách“ byla za deště jen stěží dostupná. A opravdu, většina kočích by tam člověka nedovezla. Jednou se člen Austenovy rodiny vypravil kočárem kamsi do okolí Steventonu a naléhal na kočího, aby si pospíšil a dorazili na místo včas. „Já se *dostanu* všude, kam to jen jde, pane!“ zněla odpověď. „Hlupáku!“ ozvalo se na to. „To dokáže každý blbec. Já potřebuji, abyste mě dovezl tam, *kam to nejde*.“²

Paní Jane Leighová, tchyně pana Austena, dokonce před cestou sepsala svou poslední vůli. Po šedesátce se totiž obávala, že je nevyléčitelně nemocná. Její dcera, paní Cassandra Austenová, také nebyla právě zdravá. Cestovala „v posteli s peřinami, umístěné mezi čalouněným nábytkem na voze“.³ Nebyla tehdy „pevného zdraví“, a to již byla raná předzvěst celoživotního churavění, možná hypochondrie, která pak celou rodinu střídavě bavila, nebo rozčilovala. Ale zasloužila si soucit, protože během čtyř let dala život třem dětem. Švagr pana George Austena byl přesvědčen, že se zbláznili, když měli tak rychle tolik dětí. „Nemohu říci,“ psal švagr Tysoe Hancock, který pobýval v Indii, „že tyto novinky o prudce se rozrůstající rodině mi přinášejí radost“. Problém byl v tom, že o všechny děti, z nichž jedno bylo jeho kmotřencem, „je nutné se starat“.⁴

Pan George Austen toho měl na starosti mnoho: nemocnou manželku, umírající tchyni a druhého syna George, který trpěl záchvaty. Nemenší starostí byla finanční situace. Záznamy z účtu pana Austena u banky Hoare v Londýně ukazují, že 6. srpna prodal akcie za více než 250 liber, pravděpodobně na úhradu úprav domu, aby splňoval základní standardy bydlení.⁵ Tato suma představovala skoro celý jeho roční příjem.

Pan Austen byl ve skutečnosti zaměstnancem steventonské farnosti již čtyři uplynulé roky. Ale shledal, že jeho fara byla v tak špatném stavu, že by se „dala popsat těmi nejhoršími slovy“, a tak se rozhodl, že bude s rodinou raději bydlet v pronajatém domě v sousedním Deane.⁶ Tato budova však nebyla o mnoho lepší: „nízká vlhká díra s malými nepraktickými pokoji, které se na jedno podlaží vešly sotva dva“.⁷ Těsná fara v Deane o velikosti kočáru měla pokoje jako „kočárový kufr, gondola a sklápěcí sedadlo“ (tedy kufr sloužící jako sedadlo pro kočího a sedadlo na zádi pro sloužící).

Roku 1764, kdy se George a Cassandra vzali a přestěhovali do Hampshire, nastaly v Deane velké deště: „studny ve farnosti byly úplně plné a mezi farním dvorem a silnicí se nacházely ryby“.⁸ Další rozmar přírody, jenž byl v georgiánském Deane k vidění, byly obří zelné hlávky; u sousedů vyrostla jedna, která měla „pět stop v obvodu pevné části a vážila 12 liber“.⁹ Podél cesty v sousední farnosti Steventon sfoukly prudké únorové větry dřevěnou zvonici kostela.¹⁰

Byly to neblahé začátky. Až v budoucnu paní Austenová navštíví Hampshire, shledá ho „nepřitažlivý, ve srovnání s širokou řekou, vzkvétajícím údolím a vznešenými horami, na které se ráda dívala ve svém rodném domě v Henley nad Temží“. Tady si její otec užíval příjemného života jako duchovní jedné oxfordské koleje. Naopak Hampshire nabízel ubohý výhled: „bídna půda na většině míst bránila stromům dosáhnout pořádné výšky“.¹¹ Nová farnost pana Austena mu nabízela „k živobytí“ jen bídný příjem v podobě desátků, takže jeho žena nemohla vést takový život, na jaký byla zvyklá.

Manželé se seznámili v náročném prostředí Oxfordu, zřejmě v domě Cassandřina strýce, rektora Balliolské koleje. Sňatek s křehkou dívkou Cassandrou Leighovou zřejmě představoval dost znepokojivé materiální vyhlídky. Byla literárně nadaná, patřila ke starému, úspěšnému a nesourodému rodu Leighů z Warwickshiru. Její otec náležel k bratrstvu All Souls a později se stal farářem v Oxfordshiru. Její strýc, Dr. Theophilus Leigh, hovorný muž „přetékající slovními hříčkami, bonmoty a ostrými narážkami“,¹² přes padesát let působil jako rektor Balliolu. Byl nadšen pohotovostí a vynalézavostí své neteře, které říkal „rodinný básník“ a spisovatelka „slibující velké nadání“.¹³ Odborníci a čtenáři později usuzovali, že Jane svůj talent předala spíše paní Austenová než její manžel, protože právě ona v sobě nesla „zárodek schopností, které se pak soustředily“ v její mladší dceři.¹⁴

Leighovi byli chytrá rodina, ve svém pojetí stylu Balliolské koleje. Rádi si vyšperkovali příběhy z dlouhé historie rodu – který odvozovali od starosty Londýna z alžbětinské doby – a zároveň je i shazovali svým suchým humorem. „Přeješ si, abych posbírala všechny anekdoty, které se vyprávějí v naší rodině,“ napsala sestřenice Cassandry Leighové, amatérská autorka románů jménem Mary.¹⁵ „Pak se připrav na ústní tradici, legendy starých žen, na duchy, goblíny a velkou únavu plynoucí ze zdlouhavosti.“¹⁶ Protože z Cassandřiny strany rodiny pocházela řada kleriků, pátrala ve starších větvích rodového stromu po titulech, pozemcích a bohatství, včetně ohromného opatství Stoneleigh ve Warwickshiru.

Matka Jane Austenové byla silná osobnost. Měla „silně vyvinutý zdravý rozum“, jak napsal někdo z rodiny, „a často se vyjadřovala, v psané podobě i konverzaci, s epigramatickou silou a smyslem pro pointu“. Ale to nutně atraktivitu georgiánské ženy nezvyšovalo a možná to i vysvětluje, proč byla, taková dáma, ve svém poměrně pokročilém věku dvaceti čtyř let, ještě neprovdána. Další georgiánská dáma napsala do časopisu *Lady's Magazine* článek z pohledu ženy, v němž vysvětlovala, že když si žena „troufne číst něco jiného než hříčku nebo román, říkají nám nespokojenci, rozumbrady, ženští pedanti apod.“¹⁷ Duchaplnost byla na závadu.

Ale Cassandra Leighová byla hrdá na svůj „bryskní důvtip“, stejně jako na svou schopnost pracovat se slovy, žerty a narážkami a Janin otec byl výjimečný georgiánský gentleman, který ji dokázal ocenit stejně vysoko, jako se cenila sama.

Svým vzhledem byla Janina matka spíše zajímavá než krásná, měla tmavé vlasy, „jemně řezané rysy, velké šedé oči a pěkné obočí“. „Byla zvláště zaměřená na nosy,“ dozvídáme se, „a sama měla nosík aristokratický.“¹⁸

Ale Cassandra Leighová, se svým křehkým a aristokratickým vzhledem, byla v jádru tuhá jako surová kůže. George si vzala 26. dubna 1764 ve veselém městě Bathu. U manželství, jako bylo toto, na nižším stupni společenské hierarchie s omezenými finančními možnostmi byl sňatek zároveň základem obchodního partnerství. Cassandra dávala své úmysly najevo úborem na slavnostní ceremonii, kde se ukázala v pevném červeném jezdeckém oděvu, který se měl stát jejím praktickým každodenním oblečením v prvních letech manželského života a který byl „později rozstříhán na saka a kalhoty chlapců“.¹⁹

Paní Austenová nebyla pro svou rodinu žádnou přítěží, její přínos rodinnému životu byl pozoruhodný. Chápala, že muž jako George Austen chce – ne, *potřebuje* – ženu, jež povede domácnost. On si nebral ženu, oženil se s životním stylem. O tom nebylo pochyb. V prvním odstavci první publikované knížky jejich dcery Jane, románu *Rozum a cit*, poznáváme muže, který má také „ve svém životě stálou společnici a hospodyni“, a sice jeho sestru. Děj se odvíjí od její smrti, protože on se nedokáže sám s domácností vypořádat, a tak si hledá náhradu. Pan Austen, který netrpěl žádným sentimentem, dokonce zašel tak daleko, že s jinými lidmi hovořil o paní Austenové jako o „své hospodyni“.²⁰ A skutečně, někteří členové si mysleli, že si Cassandra vzala George proti své vůli, aby byla zajištěna. Když jí zemřel otec, jeden z historiků rodiny napsal, že svatba se konala „hned poté“, aby Cassandra „zajistila domov své matce“.²¹

Takže Cassandra byla dost dobrý úlovek – možná se narodila, aby mohla ohrnovat svůj ostře řezaný nos na lidi u oxfordských večerů, ale zároveň měla silné odhodlání těžce pracovat. Na druhou stranu, její manžel si byl svým místem ve světě jistý mnohem méně.

Hrdinka kteréhokoli příběhu, jaký dcera George Austena Jane napíše, opravdu musí „mít smůlu jako spousta hrdinek před ní, že ztratí své rodiče už v útlém věku“. To byla v reálném životě pravda v případě Janina otce, jemuž nebylo ani devět let, když mu zemřeli oba rodiče. Jeho příběh byl však ještě více smutný než ty románové.

Matka George Austena Rebecca zemřela, když byl ještě miminko, a jeho otec William, lékař ve městě Tonbridge v Kentu, se znovu oženil. Poté, co zemřel i William Austen, se zjistilo, že po nové ženitbě ne-

obnovil poslední vůli. To znamenalo, že nevlastní matka George Austena mohla podle zákona vznést nárok na nemovitosti svého manžela, aniž by se musela starat o nevlastní děti. Šestiletý George a jeho dvě sestry Philadelphia a Leonora museli opustit rodinný dům v Tonbridge a starali se o ně jejich strýcové.

Děti odešly bydlet do Londýna ke strýci Stephenu Austenovi, který byl knihkupcem u „Anděla a bible“ u katedrály sv. Pavla, přímo v srdci městské čtvrti, kde sídlily tiskárny a vydavatelé knih.²² Ale George později prohlašoval, že jeho strýc Stephen péči o tři sourozence „zanedbával“ a „rozhodně potlačoval přirozené sklony mladistvých“.²³ Georgi bylo dovoleno vrátit se do Tonbridge k tetě Betty. Tam tvrdě pracoval ve škole a dosáhl úspěchu. Boj George Austena o překonání nejistého začátku života měl za následek, že nesnášel lenost a slabost u druhých. Jeho mladá léta ho zatvrdila a měl jen „malou toleranci k nedostatečné vůli po výkonu u muže i ženy“.²⁴

George měl štěstí na dostatek strýců. Další z nich byl bohatý a podnikavý strýc „starý Francis“ Austen, právník v Sevenoaks. Tento muž bděl nad svými osiřelými neteřemi a synovcem. V rodinné historii se traduje, že „vstoupil do života s 800 librami a balíčkem peněz“. Měl náročnou práci coby právní zástupce, nashromáždil „značné jmění, byl velmi přívětivý a vykoupil všechnu cennou půdu“ kolem Sevenoaks. Také si postupně vzal dvě bohaté ženy a jeho klienty byla řada nejvýše postavených rodin v Kentu. Patřil k nim i hrabě z Dorsetu z velkého paláce Knole nad silnicí.

„Starý Francis“ měl nadání pro vydělávání peněz a svým malým příbuzným zajistil jistou míru finanční stability díky svým kontaktům a darům. V době, kdy rodiče často umírali a opouštěli tak své dosud nezletilé děti, hráli tety, strýcové a širší rodina v jejich životě velmi důležitou roli. „Mám ráda, když bratrance z prvního kolena se tak chovají a zajímají se jeden o druhého,“ napíše Jane později. Mezi Austenovými se bratrance a sestřenice často brali a muži si občas vzali starší ze dvou sester, a když později zemřela, vzali si tu mladší. Rybníček s vhodnými partnery na „správné“ úrovni nebyl nijak velký, takže nebylo daleko k incestu.

George Austen pracoval skoro tak tvrdě jako jeho obdivovaný strýc a podařilo se mu usadit v útulném koutku bratrstva Oxfordské koleje. Ale když se setkal s Cassandrou a rozhodl se oženit, byl donucen se bratrstva vzdát. Taková pozice byla totiž určena jen pro svobodné muže.

A teď se celá velká rodina předháněla v pomoci. Strýc „starý Francis“ Austen poskytl Georgi „bydlení“ v Deane v Hampshiru a jeho vzdálený, leč velkorysý bratranec Thomas Knight (starší) mu v sousedství zařídil větší a lepší ubytování ve Steventonu. Když mecenáš přidělil bydlení

knězi, bylo to podobné, jako by mu svěřil pobočku v řetězci restaurací: tady je farnost, zvedni desátky farníků, jak umíš, a vystač si s tím.

Možná jste překvapeni, proč George Austen potřeboval dva byty a jak mohl sloužit ve dvou kostelích současně. Protože kostely se nacházely blízko sebe, mohl přebíhat z jednoho do druhého, a příjem z obou mu umožnil žít jako gentleman, nebo se tomuto postavení alespoň přiblížit. Později si na práci v menší farnosti mohl najmout kaplana.

Pro George Austena to byla dobrá situace, ale zřejmě už ne tolik výhodná pro jeho farníky, kteří platili desátky, ale nebyla jim za ně věnována odpovídající pozornost. Právě tato situaci později v 18. století vedla ke stagnaci anglikánské církve a dodávala sílu alternativním sektám, jako byli metodisté. Někteří mladí kaplani nazývaní „galopeři“ cválali na koni, aby každou neděli odmumlali bohoslužby ve všech početných kostelích a své povinnosti odbývali. Ale George Austen se svými dvěma farnostmi nejednal nečestně, a už vůbec ne proti předpisům. Většina lidí si uvědomovala, že demografické změny vedou ke snižování počtu farníků a řada venkovských farností už nemá dost obyvatel na to, aby mohla kněze a jeho rodinu podporovat.

Ale pro georgiánského duchovního existovaly ještě jiné způsoby, jak si vylepšit příjem. Když se Austenovi nastěhovali roku 1768 do Steventonu, byly země a pole kolem vesnice stejně důležité jako dům. Steventonská farnost byla tři míle dlouhá a tři čtvrtě míle široká.²⁵ K bydlení patřila fara samotná a tři akry „církevní půdy“, které byly obhospodařovány pro kněze farnosti. Ve Steventonu byla bývalá obecní pole „uzavřena“ a přeměněna na soukromé farmy. To znamenalo, že George nemusel namáhat vybírat desátky od každé jednotlivé rodiny. Stačilo převzít 10 procent hotových peněz z výdělku farmářských sousedů. Skutečnost, že vybíral desátky přímo, nikoli přes vlastníka půdy, z něj činila spíše hlavu farnosti než obyčejného faráře. Ale hospodaření s desátky znamenalo, že jeho životní úroveň byl stále velmi úzce spjata s úspěšností okolního zemědělství.

„Uzavření“ a velké proměny venkova, které v georgiánské době ovlivnily životy některých v dobrém, ale jiným neprospěly, se časem objeví v Janiných románech – sice jen letmo, ale vždy přítomné. V jejím díle se mimořádné události doby jako Francouzská revoluce, průmyslová revoluce nebo revoluce v zemědělství odehrávají v zákulisí. Místo toho nám ukazuje, jak působí na srdce, mysl a každodenní život jednotlivců.

K farnosti Steventon, kde se Jane narodila, patřilo jen třicet rodin. Podle jednoho z farářských předchůdců pana Austena nepřinášelo jejich vedení mnoho problémů, protože se tu nevyskytovali žádní papeženci ani odpůrci, ani „šlechtici, gentlemani nebo významné osoby“.²⁶ Muži zde pěstovali brukve a fazole, ženy pracovaly doma, spřádaly len nebo

vlnu z ovčí, které se pásly na hampshirských stráních. Někdy také chodily sklízet brukve. Jeden cestovatel si zapsal, že ženské dělnice na polích Hampshiru byly „přímé, poctivé, měly kulaté tváře, skvělou pleť a neobyčejně veselou povahu“. Cizinec pak poznamenal, že „všechny na mě upřely oči, a když jsem se usmál, propukly v smích“.²⁷

Ale důvodů ke smíchu moc nebylo. Tento pisatel, William Cobben, nikdy neviděl „více *kopcovitou* krajinu“ a nikde jinde v Anglii na tom nebyli „pracující lidé tak špatně jako tady“.²⁸ Pluh, který tak skvěle fungoval v Suffolku, „úplně selhával v této těžké půdě kolem Steventonu“.²⁹ Se svými chudými a nevzdělanými sousedy si někteří mladí duchovní jako pan Austen, přinucení přestěhovat se z Oxfordu do Hampshiru, kde si jen ztěžka přivykali novému životu, připadali velmi osamělí. V blízkém Dummeru by jiný mladý duchovní „dal celý svět za některého ze svých oxfordských přátel a truchlil pro ně jako holubička“.³⁰

Steventon samotný tvořily roztroušené „domky, každý obklopený zahradou“.³¹ Starý javor představoval zelený střed vesnice a lidé se tu shromažďovali, aby si poklábosili.³² Steventonská fara, která dodávala místu vyšší status, stála na okraji, u křižovatky Kostelní a Žabí ulice. Dnes toto místo vypadá opuštěně, ale to je proto, že okolní domky zmizely, stejně jako fara samotná.

Fara stála v mělkém údolí, obklopeném svažitými loukami a stíněném jilmy.³³ Skloněné dno údolí bylo však také ohroženo záplavami. Podle Cobbetta je hampshirská krajina jakoby zlomyslná, dokonce i v srpnu: „táhnoucí mraky se usazují na kopcích, klesají dolů a rozlézají se všude kolem, nakonec z nich vytrysknou prameny a z nich se stanou řeky“.³⁴ Takže roku 1768 stanul vůz Austenových před domem, který byl trvale provlhlý.

Našly se různé zmínky dokazující, že fara byla obývána od 14. století. Ale hlavní zprávy o ní pocházejí z konce 17. století, kdy měla „budova dvě křídla“ a sklep. I když roku 1768 byla fara zrenovována kvůli rodině, stejně byla poněkud vratká, protože ji postavili z různorodého místního materiálu – tvořily jej „cihly, cihlové panely a dlaždice, kromě jižní strany s omítkou a zvětralými dlaždicemi“.³⁵ Povrchové části domu nebyly v pořádku. „Žádné hladké propojení stropu a stěn“ a „trámy pokrývající podlahy v patře byly zcela odhalené ve vší své syrovosti, překryté jen vrstvou barvy nebo vápna“.³⁶ Okna měla staromódní křídla, kromě „přilepeného arkýře“ (předmět nenávisť generála Tilneyho v *Opatství Northanger*), vězíci v zadní části domu. Protože majitel domu, pan Thomas Knight, v něm nikdy nebydlel ani z něj nedostával nájemné a protože z něj měl užitek jen George Austen, dokud sloužil jako duchovní své farnosti, nikdo neměl zájem faru nějak vylepšovat.